

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושונתם שיהיו דברי תורה **מחודדים** בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה
אסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע
יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט
ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל
נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לשמיעת הסיכומים: 0799-379-634

נא להתפלל לרפואת פינחס בן פיגא מרים

שבת קודש פרשת דברים - ט' אב תשע"ו

דף ע"ד ע"א

עדים שהעידו ונגמר הדין על פיהם וחייבו לאחד, והוכחשו על ידי כת שניה שאמרו שאותו האחד אינו חייב, ושוב באו כת שלישית והוזמו הכת הראשונה, לרבי יוחנן ורבא הכת הראשונה חייבים כדין עדים זוממים דמה שהוכחשו על ידי הכת השניה היה תחלת ההזמה, לרבי אלעזר ואביי כיון שהוכחשו נתבטלה עדותן ושוב אינם נזמים דהכחשה לאו תחלת הזמה היא.

קתני ברישא דברייתא מעידנו באיש פלוני שסימא את עין עבדו והפיל את שינו שהרי הרב אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לעבד, וקתני בסיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב

רבא הוכיח מרישא דמיירי בג' כתות, הראשונה אמרה היכה שינו ויצא לחירות ואח"כ סימא עינו וחייב לעבד דמי עינו, השניה אמרה עינו ואח"כ שינו וחייב לו דמי שינו דעדים שניים לא הוכחשו אלא הב"ד יפסקו כמותם דחייב רק כשיעור השן דהוא פחות מהעין דבכלל מאתיים מנה וכן אומר הרב משום דרוצה לשלם פחות, ואח"כ הוזמו כת השניה ולכן משלמין דמי העין להעבד, ומדרישא מיירי בג' כתות כן יש לפרש הסיפא הראשונה אומרת הכה שינו ואח"כ הכה סימא עינו וכך פסקו בית דין את הדין, השניה אמרה סימא עינו ואח"כ הכה עינו דנמצא דכת הראשונה מוכחש שהרי ב"ד לא יפסקו שחייב דמי עינו אלא דמי שינו, ואח"כ הוזמו עדים הראשונים ומשלמים דמי עינו, ומהסיפא הוכיח רבא דהכחשה תחלת הזמה.

לאביי אין להוכיח מהסיפא דמיירי בג' כתות שהרי יש לפרשו בב' כתות דכת שניה אומרים לראשונה עמנו הייתם ביום שאתם מעידים אבל לפני כן היה להפך דסימא עינו והפיל שינו דראשונה משלמת דמי עינו, ונמצא דאין להוכיח מהסיפא דהכחשה תחילת הזמה.

דף ע"ד ע"ב

סימא עין עבדו והיכה שינו יוצא בעינו ומשלם לו על שינו ולא אמרינן יוצא בעינו ושינו ופטור על שינו דכתוב 'תחת עינו' ולא תחת עינו ושינו.

גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם והוזמו על הטביחה משלמים ג' חזרו והוזמו על הגניבה משלמים כפל, הוזמו על הגניבה חייבים כפל חזרו והוזמו על הטביחה למ"ד הכחשה תחלת הזמה משלמים דו"ה אע"פ שעדות הטביחה הוכחשו כשהוזמו על הגניבה, ולמ"ד הכחשה לאו תחלת הזמה כיון שעדות הטביחה הוכחשו כשהזימו עדות הגניבה תו אי אפשר להזימם אח"כ.

שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג ובא על רגליו אותו שאמרו עליו שהוא נהרג, למ"ד הכחשה לאו תחלת הזמה היא העדים שאמרו שהרג לוקין משום לא תענה, דלא הוי

דבר המערכת

בא וראה כמה גדולה כוחה של בושא (גיטין נ"ז).

בב"ק ע"ג: כתבו התוס' בשם ר"ת, טעם הדין דתוך כדי דיבור כדיבור דמי, דכשואדם מעיד עדות או עוסק במקח וממכר וחבירו נותן לו שלום או רבו על כרחך יש לו להפסיק ולהשיב לו כדאמר בברכות (ו:): הנותן שלום לחבירו ואין מחזיר נקרא גזול ולכך תקנו חכמים שלא יהיה זה חשוב הפסק עכ"ד, וביאר התוס' בב"ב קכ"ט: שלולא התקנה לא ירצה לענות לו בגלל שרוצה לחזור מהמקח, הלא דבר זה פלא, אדם עוסק במשא ומתן מוכר וקונה עסק של מליונים המוכר והקונה עומדים לעשות הקנין ולגמור את העסק שיא הלחץ והנה בא חבירו חייב להפסיק את הכל ולענות לו שלום! [בסבר פנים יפות], ומדובר באופן שבלי התקנה דתוך כדי דיבור כדיבור שיפסיק ויענה לו יש חשש שיפסיד מליונים שהרי הוצרכו לתקן כן בגלל חשש במקום שמתחרט מהמקח מפני שהחליט להפסיד, ועם כל זה מעיקר הדין חייב להפסיק ולהפסיד שלו כדי לענות שלום לחבירו, היכן מצינו שחייב להפסיד שלו משום מצות בין אדם לחבירו, והלא כתוב 'אפס כי לא יהיה בך אביון' ומזה למדו חז"ל (ב"מ ל). שפטור מלהשיב אבידת חבירו במקום שמשפיד שלו [ועל שו"ת חידושי הרי"ם שה"ה בכל עניני בין אדם לחבירו].

ומבואר דענין של אי עניית שלום אינו רק שמונע ממנו הרגשה טובה, הכוונה דכאלו גוזלו היינו דגזול האדם עצמו ומבטל כל אישיותו ממנו בזה שנותן לו הרגשה שהוא אפס ואינו קיים כלל, וכדאי להפסיד הונו כדי שלא יגזול האדם מעצמו, ובגלל כן הפכו חז"ל כל התורה כולה במקח וממכר בעדות בשבועות בתפלות וכו' ותקנו דתוך כדי דיבור כדיבור הכל בגלל שלא יהא פעם מי שלא יענה שלום!מה גדול כוחה של בושא!

יהודי עומד בתפלה בעשרת ימי תשובה ואמר הא-ל הקדוש במקום המלך הקדוש, מעיקר הדין אינו יכול לתקן תפלתו תוך כדי דיבור ולומר המלך הקדוש כבר קלקל את דבורו לפני המלך היושב על הכסא המשפט ודן אותו לא כינה את המלך בתואר הנכון, וצריך לחזור לראש, אמר הקב"ה אני מוותר על כבוד שלי אתה יכול לתקן את תפלתך, כדי ללמודך שתענה לחבירך שלום ולא לגזול, מה גדול כוחה של בושא שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את הכל.

בדפים שלפנינו עוסקים בדין אדם שחבל בחבירו שחייב בחמשה דברים נזק צער ריפוי שבת ובושת, וכלשון הפסוק 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרוף וכו' רק שבתו יתן ורפא ירפא, ותנא דבי רבי ישמעאל (פ"ה). 'ורפא ירפא' מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות, פרש"י ולא אמרינן רחמנא מחי ואיהו מסי, והוא פלאי מדובר פה כשחבירו הכהו באבן או באגרוף, איזה רשעות של בן אדם, ועם כל זה ס"ד שהניזק לא יטפל במכהו למה 'רחמנא מחי', והלא חבירו הכהו באגרוף וביישו וציערו וחייב גם לשלם על זה בגלל שהוא זה שעשהו? שמעינן מזה דאין סתירה בין שתי חשבונות אלו החובל צריך לתקן מה שעשה, ועל הנחבל לדעת ולהסתכל על חבלתו דרחמנא מחי, אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, גם בר קמצא גרם חורבן ירושלים היה לו להתגבר היה לו להתחזק היה לו להסתכל עם מבט עילאית יותר 'רחמנא מחי'.

ומרובה מדת המחזיר לחבירו שלום ועל אחת כמה וכמה המקדים לו שלום שמחזיר לו את נפשו ורוחו ונשמתו.

השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם

לאו הניתן לאזהרת מיתת ב"ד כיון דאי אפשר להזימם אחר שהוכחשו ואינם יכולים לבא לידי מיתה, אבל למ"ד הכחשה תחלת הזמה אינם לוקין כיון שהיו יכולין לבא לידי הזמה ואז מיתת בית דין הוא עונשו של לאו זה.

שנים המעידים שגנב, ועד אחד או הוא מודה שטבח משלם תשלומי כפל ולא דו"ה דמודה פטור בקנס.

גנב וטבח בשבת, או לע"ז פטור דחייב מיתה וקם ליה בדרבה מיניה.

גנב מאביו ומת אביו וטבח ומכר פטור מדו"ה כיון שירש חלקו לא הוי כולו טביחה באיסורא.

גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל לבעלים ואינו משלם דו"ה להקדש [דרעהו כתיב בתשלומי כפל ואם אין חיוב כפל אין חיוב דו"ה, רש"י פ"ח:]: גנב הקדש מבית הבעלים וטבח או מכרו לר"ש אם הבעלים חייב באחריותן משלם דו"ה.

עד אחד שהעיד שטבח פטור ואם בא אחר כך עוד עד מצטרף עם עד הראשון וחייב דו"ה.

יום ראשון פרשת ואתחנן - י"א אב תשע"ז

דף ע"ה ע"א

מודה בקנס פטור דכתיב 'אשר ירשיעון א', ואם אחר כך באו עדים לרב פטור דכתיב 'אם המצא תמצא וכו' שנים ישלם' ודרש אם המצא בתחלה בעדים תמצא אחר כך חיוב כפל בדיינים, לשמואל חייב ופסוק דואם המצא תמצא הוא לחייב הגנב בכפל רק בדברים שהם בכלל הרבוי מיעוט וריבוי דהמצא תמצא [כמבאר בדף ס"ג].

תנן טבח ומכר על פי עד אחד על פי עצמו אינו משלם דו"ה, חידוש דמתניתין דעד אחד הוא דאם בא אחר כך עוד עד מצטרף עם הראשון, וממה דמדמה מתניתין הודה ע"פ עצמו לעד אחד משמע דגם הודה על פי עצמו אם יבאו עדים אחר כך חייב, [ובתחלת הסוגיא הוכיח הש"ס מזה דלא כרב דמודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור, ובסוף הסוגיא מדייק רבי יוחנן דמתניתין מיירי רק כשהודה בטביחה ומכירה ולא הודה בקרן דלא חייב עצמו בשום ממון שהרי ידע דמודה בקנס פטור אבל המודה דגנב כיון דחייב עצמו בקרן הוי הודאה הפוטרת מכפל גם אם באו עדים אחר כך שגנב].

רבן גמליאל סימא עין טבי עבדו והיה שמח שמחה גדולה לפי שעבד כשר היה והיה מתאוה לשחררו, מצאו לרבי יהושע אמר לו אי אתה יודע שטבי עבדו יצא לחירות שסמיתו את עינו אמר לו אין בדבריך כלום שהרי אין לו עדים ומודה בקנס פטור, שמואל מדייק מדברי רבי יהושע דמשמע דאם יש לו עדים אחר כך חייב, לרב היינו משום שלא הודה בבית דין, ואף על פי שרבי יהושע היה אב בית דין הודאתו בפניו היה בשוק.

ראה עדים שממשמשים ובאים ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ומכרתי אינו משלם אלא קרן ולא כפל, לרבי אלעזר בר"ש יבואו עדים ויעידו, לשמואל משמע דלת"ק לא יבואו העדים ונחלקו במודה בקנס ואחר כך באו עדים, לרב לכו"ע מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור וטעמו דרבי אלעזר בר"ש משום דאינו נחשב הודאה אלא כשמודה מעצמו בלא פחד עדים אבל ראו עדים ממשמשים ובאים

מודה מחמת פחד העדים.

אמר גנבתי שנתכוין להחזיר שנתחייב עצמו בקרן זה נקרא הודאה גמורה, ובזה אמר רב דאם באו עדים אחר כך דפטור מכפל אבל אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר לרב המנונא חייב דבהודאתו דטבח ומכר לא התחייב עצמו שום ממון דידיע דמודה בקנס פטור ולא הודאה היא וכן הוכיח רבי יוחנן ממתניתין וכנ"ל.

רבא הקשה על דבריו מהא דהוכיח רב חסדא לרבי דמודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב ממה דאמר רבי יהושע לר"ג דאין הודאתו שסימא את עין עבדו כלום משום דאין לו עדים והלא שם לא התחייב עצמו בכלום.

אמר גנבתי ובאו עדים שגנב וטבח ומכר למ"ד מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור כיון דפטור מתשלומי כפל פטור מתשלומי דו"ה דתשלומי דו"ה אמרה רחמנא ולא תשלומי גו"ד.

דף ע"ה ע"ב

היו שניים מעידין אותו שגנב ושניים אחרים מעידין אותו שטבח ומכר הוזמו עדי גניבה כיון שבטלה עדות הגניבה ולא גנב בטלה גם עדות דטביחה ומכירה דאם לא גנב לא טבח ומכר, והראשונים משלמין כפל והאחרונים פטורים, הוזמו עדי טביחה ומכירה הגנב משלם כפל והן משלמין תשלומי ג' לגנב.

היו שניים מעידין אותו שגנב ואמר להם גנבתי וטבחתי ומכרתי אבל לא בפניכם אלא בפני פלוני ופלוני ובאו עדים והזימו הראשונים שלא גנב בפניהם, ובא כת שלישית והעידו כדברי הגנב שגנב וטבח בפניהם, לחכמים הגנב משלם קרן לבעלים, וכת ראשונה משלם כפל להגנב, והגנב פטור מתשלומי דו"ה דכת השלישית הן עדים שאי אתה יכול להזימה כיון שהוא הודה שגנב בפניהם ועל פיו באו ועל פיו אי אפשר לחייבו קנס, לסומכוס הגנב חייב תשלומי ג' לפר וב' לשה, דפסול דעדו שאי אתה יכול להזימה היינו כשהעדים אומרים דאינם יודעים באיזה יום ובאיזה שעה דתלינן דאומרים כן כדי שלא להזימם ושקרנים הם, אבל הכא הלא הגנב מודה להם שאמיתים הם, והודאתו אינו פוטרתו דהודאתו הראשונה היה מחמת ביעותותא דעדים הראשונים שהודה שגנב, והודאתו שטבח ומכר לא הודה בשום חיוב ממון אלא בקנס.

יום שני פרשת ואתחנן - י"א אב תשע"ז

דף ע"ז ע"א

גנב שור או שה והקדישו אינו חייב תשלומי דו"ה, ואפילו קדשים שאין הגנב חייב באחריותו דהוי כמכירה גמורה להקדש, ואפילו קדשי קדשים דגם לרבי יוסי הגלילי לאו ממון בעלים הוא, אע"פ שמכרו לשמים אינו חייב דו"ה משום דדווקא מכרו להדיוט דקודם שמכרו קרוי השור על שם הגנב ומשמכרו קרוי על שם הלוקח, אבל מכרו לשמים עדיין שם המקדישו עליו שקרוי עולתו של פלוני, אבל טבחו פטור דקנייה הקדש ביאוש ושינוי רשות, ואפילו בקדשים שחייב באחריותו אינו חייב משום דלאו דמרה קא טבח.

גנב הקדש מבית הבעלים וטבח, לתנא קמא פטור דכתיב

סיכומי התוספות

א. דווקא לאו דלא תענה דגלי קרא שיש בו מלקות דכתיב והיה אם בן הכות הרשע, אבל שאר לאו שאפשר שיבא לידי מיתה אפילו התרו בו למלקות ולא למיתה הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד.

ב. ולמ"ד במסכת סנהדרין בעינן שיעידו כאחד בב"ד.

ג. הקדישו קדשי בדק הבית עלי לקמן דף ע"ט דהוי מכירה וחייב דו"ה.

דף ע"ח ע"א

אף על גב דכל מקום שנאמר 'שה' אין כלאים במשמע, מכל מקום לענין חיוב דו"ה דנאמר בתורה 'שור או שה' או היינו לרבות כלאים, כיון דאי אפשר להוציא כלאים משור ושה שאין מתעברין זה מזה אם כן ממשמעות דקרא אינו חייב דו"ה בכלאים, וכיון דכתיב 'או' היינו לרבות כלאים הבא מכבשה ותייש.

'שור או כשב או עז וכו' ירצה לקרבן לה" או כשב למעט כלאים דפסול לקרבן, או עז למעט הבא מאיל ורחל ודומה לעז שאינו דומה לא לאביו ולא לאמו, והטעם דאו כשב או עז למעט כלאים ולא לרבות כלאים כמו בחיוב דו"ה, כיון דאפשר להוציא כלאים מכשב ועז אם כן אילו לא היה כתוב 'או' היינו מרבינן כלאים והשתא דכתיב או ממעטין כלאים.

כלאים פטור ממעשר בהמה וכן בבכור דילפינן ממעשר.

בפדיון פטר חמור כתיב 'תפדה בש' שה דווקא ולא בעגל, צבי ואיל, שחוטה, טריפה, כלאים, כוי, ורבי אליעזר מתיר בכלאים דתייש ורחל דקרוי שה.

מה דאמר רבא דכל מקום שנאמר שה זה בנה אב דאין כלאים במשמע, היינו לרבנן דאין פודין בכלאים ממה שכתוב 'שה', ולרבי אליעזר דפודין בכלאים היינו מה שכתוב 'זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים' שה פרט לכלאים לטמא שנולד מן הטהור, ואע"פ שאין טהורה מתעברת מטמאה משכחת לה בטהורה שנתעברה מן הטהור וילדה מין טמאה ונתעברה הולד מן הטמאה.

שור שבא על פרה ונולד גמל, לר"ש אסור באכילה דלכן כתוב איסור גמל ב' פעמים בתורה לאסור גם גמל הנולד מן הפרה אפילו עברתו מן הטהור, לרבי יהושע אם יש לו סימן א' של טהרה או דמעלה גרה או מפריס פרסה מותר באכילה, אבל אם נתעברה פרה מגמל זה הולד אסור דכתיב 'שה כשבים ושה עזים' עד שיהא אביו ואמו מכשבים.

דף ע"ח ע"ב

האומר הרי עולה והפריש שור לקרבנו ובא אחר וגנבו, כיון דהאומר הרי עלי עולה לת"ק יביא כבש ולרבי אלעזר בן עזריה יביא עולת עוף יכול הגנב לפטור את עצמו ויחזיר כבש לת"ק ועוף לרבי אליעזר בן עזריה, ואין הבעלים יכולים לומר רציתי להביא שור שהוא מצוה מן המובחר.

מכרו הגנב ושיזר אינו משלם דו"ה, לת"ק היינו אפילו חוץ מידה ורגלה וקרנה וגזיותיה דכתיב 'וטבחו או מכרו' כמו טביחה חייב בטבחו כולו גם מכירה היינו בכולו, וכן פסק לוי, לרבי דבר המעכב בטביחה שאם נוטל הימנה נעשית נבילה מעכב במכירה דומה לטבחו, לתנא א' בדעת רבי שמעון בן אלעזר אם מוכרה חוץ מקרנה אינו משלם דו"ה כיון דאינו עומד למיגז, אבל חוץ מגזיותיה משלם דו"ה דעומד למיגז, לתנא ב' בדעת רבי שמעון בן אלעזר חוץ מידה ורגלה אינו משלם דו"ה כיון דצריכים שחיטה

'וגונב מבית האיש' ולא מבית הקדש, לר"ש קדשים שהבעלים חייבים באחריותן חייב דהוי בכלל וגונב מבית האיש, כיון דגורם לממון דהבעלים חייב קרבן אחר כממון הבעלים דמי.

לר"ש דגנב הקדש שחייב באחריותו וטבח דחייב דו"ה, אם שחט תמימים בחוץ הוי שחיטה שאינה ראויה ולר"ש שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ופטור מחיוב דו"ה, אבל אם שחט תמימים בפנים הוי שחיטה ראויה וכשרה, והטעם דחייב דו"ה ולא אמרינן דחזרה הקרן לבעלים במה ששחטו לשם הבעלים לרב דימי אמר רבי יוחנן דמיירי דנשפך הדם דלא עלו לבעלים לשם חובה, לרבין אמר רבי יוחנן בשחטו שלא לשם הבעלים, לר"ל ר"ש מיירי בשוחט בעלי מומין בחוץ.

דף ע"ז ע"ב

לר"ש דגנב הקדש וטבחו דחייב משום דהוי שחיטה ראויה אף על פי דבתמימים בשעת טביחה עדיין אינה ראויה עד שעת זריקה ובעלי מומין עד שעת פדיה מומין, כיון שסבר ר"ש דכל העומד לזרוק כזרוק דמי וכל העומד לפדות כפדוי דמי הוי שחיטה ראויה.

כל העומד לזרוק כזרוק דמי שהרי לר"ש איסורי הנאה אין מיטמאין טומאת אוכלין, ואם הייתה לה שעת היתר הנאה ירדה עליה דין קבלת טומאה אפילו נאסרה לאחר כן ומקבלת טומאה, ולכן שחט קדשים סמוך לשקיעת החמה והיה שהות ביום לזרוק דמו ועומד לזריקה ביום ההוא נמצא דהיה עליו שעת היתר הנאה ואם עבר עליו הלילה יש עליו שם נותר לטמאות טומאת אוכלין, ואם לא היה שהות לזרוק דמו ביום דלאו כזרוק דמי הוי לא הוי בכלל אוכל ואין עליו שם טומאת אוכלין.

דף ע"ז ע"א

לר"ש כל העומד לפדות כפדוי דמי, שהרי ר"ש אומר דפרה אדומה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והייתה לה שעת הכושר לאכול משנשחטה שהרי אם מצא אחרת יפה הימנה הייתה נפדית ואע"פ שלא נפדית דכל העומד לפדות כפדוי, ואם כן ירדה עליו תורת אוכל.

דף ע"ז ע"ב

ר"ש דסובר דטבח בהמת חייב בדו"ה, לר"ל היינו בשחט בעלי מומים, אבל תמימים כיון דאינם בכלל מכירה דאין קדשים תמימים יוצאין לחולין אינו חייב גם בטביחה דכתיב 'וטבחו או מכרו', ורבי יוחנן דר"ש מיירי בשחט תמימים חייב משום טביחה אף על פי שאינו חייב במכירה דלא בעינן שיהא שייך טביחה ומכירה.

מכר טריפה לדעת ר"ש, לשיטת ר"ל פטור מדו"ה דכיון דליתא בטביחה דהוי שחיטה שאינה ראויה ליתא במכירה דבעינן מכירה דומה לטביחה, לרבי יוחנן חייב דאע"ג דליתא בטביחה איתא במכירה.

סיכומי התוספות

- ד. ולא הוי שחיטה ראויה בזה שיכול לפדותה בשעת פירכוס מכח מום שנשחטה דמום שלאחר מיתה לא חשיב מום.
- ה. ולמ"ד עומד לזרוק לאו כזרוק דמי כל שחיטת קדשים אע"פ שאין השחיטה מתרת הוי שחיטה ראויה אחר שנזרק הדם, לר"ש אין לוקין על לאו דאותו ואת בנו דהוי שחיטה שאינה ראויה דמחוסר זמן, לתוס' אין לוקין משום דהוי התראת ספק ולמ"ד שמה התראה לוקין היכא דנזרק בסוף דגזה"כ היא שהיא כשחיטה ראויה.
- ו. לר"ש רק בעלי מומין מעיקרא אבל קידם הקדישן לממון משנשחטו לא חזו לפדיון ולר"ת גם ככה"ג מהני פדיון בשעת פירכוס. ז. אינו כזרוק עד שתתקבל הדם בכוס, לרבי אושיעא לאו כזרוק דמי.
- ח. לר"ש מותר לפדותו אפילו מדרבנן ולחכמים אסור לפדותו מדאורייתא כיון ששחטה לשמה כהכשר קרבן.
- ט. קדשים אינם מקבלים טומאה מחיים אע"פ שעומדים לשחיטה דאפילו אם נשחט אין אומרים דעומד לזרוק עד שיתקבל הדם בכוס, ואין אומרים כעשוי דמי אלא באוכל האסור להיות כמותר ולא לעשות בע"ח שאינו אוכל כאוכל.
- י. לתוס' אסור גם לרבי יהושע ולא התיר אלא בסימן א' שדומה לפרה.

להתירם חוץ מקרנה וגיוזתיה משלם דו"ה דאינם צריכים שחיטה.

הגונב את הקיטעה, חגרת, סומא ומכרה חייב דו"ה דמכר כל מה שגנב, ואיבעיא בגנב וקטעה ואחר כך מכרה אם פטור כיון שלא מכר כל מה שגנב או חייב כיון שמכר ולא שייר לעצמו כלום.

שותף שגנב משותפו ומכרו פטור מדו"ה דלא מכרו כולו באיסורא.

שותפים שגנבו וטבח א' מהן לדעת חבירו משלמין בין שניהם דאיכא טביחה כולה באיסורא, שחטו שלא לדעת חבירו פטור דליכא טביחה כולה באיסורא על ידי גנב כיון דהוא אינו שלוחו של שותפו.

איבעיא במכרה כולו חוץ מל' יום שיעשה בו הגנב מלאכתו, מכרה לשחיטה אבל למלאכה הוא שלו, מכרה חוץ מעוברת למ"ד עובר לאו ירך אמו הוא דאינו חלק ממנה ועומד להתפרש לא הוי שיוז או כיון דמחובר או דמותר על ידי שחיטת האם כמחובר דמי.

השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר דקרעו מנחיריו עד לבו, המעקר הסימנים משלם תשלומי כפל ולא דו"ה.

יום חמישי פרשת ואתחנן - י"ד אב תשע"ו

דף ע"ט ע"א

גנב ונתן לשלוחו לטבח או למכרו חייב, דכתיב 'וטבח או מכרו' מה מכירה דלא אפשר אלא על ידי אחר אף טבח חייב על ידי אחר.

גנב והקדיש²² חייב דו"ה דמה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים, וכן מכרו באמנה ולא קיבל דמים, החליף, נתנו במתנה, פרע בחובו, פרע הקיפו, שלח בסבלונות לבית חמו.

גנב ברשות הבעלים והוציאו וטבח ומכר חוץ מרשותו נעשה עליו גנב משהוציאו וחייב דו"ה²³, וכן גנב חוץ מרשותו וקנאו במשיכה אפילו טבח ומכר ברשותו, או גנב וטבח ומכר חוץ לרשותו, אבל גנב וטבח ומכר ברשותו פטור שלא נעשה עליו גנב.

היה הגנב מושכו ויוצא מרשות בעלים ומת הבהמה בעודה ברשות בעלים פטור, אבל אם הגביהו ברשות בעלים חייב שקנאו בהגבהה.

נתנו הגנב ברשות בעל הבית לבכורות בנו, לבעל חובו או לשומר חנם לשואל לשומר שכר לשוכר ומשכו הכהן והשומר ברשות הבעלים ומת שם הגנב פטור, הגביהו או שהוציאו הגנב חייב בקנין שלוחו²⁴.

תיקנו משיכה בשומרים כשם שתיקנו בלקוחות דאינם חייבים בשמירה עד שימשוך²⁵.

כשם שהקרקע נקנית בכסף שטר וחזקה כך שכירות קרקע נקנית בכסף שטר וחזקה.

דף ע"ט ע"ב

גנב שטמן עצמו ביער לגנוב בהמות הרועות שם וגנבו כגון שהכישו במקל וטבח ומכר חייב דו"ה, ולא אמרינן דגזלן הוא ופטור מחיוב דו"ה כיון שהטמן עצמו בפני עדים במרעה שהוא לכל ואין גנב אלא כשמטמן עצמו

מהבעלים, דסוף סוף מטמין עצמו וגנב הוא.

גזלן, לר' אבהו היינו כמו שכתוב 'ויגזל את החנית מיד המצרי', אבל אם כמ"ש 'וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים ויגזלו אל כל אשר יעבר עליהם בדרך' דכיון דמטמינן עצמם גנבים הם, אבל לרבי יוחנן גם כהאי גוונא הוי גזלן דמטמין עצמו כדי שלא יראוהו בני אדם ויברחו ממנו.

התורה החמירה בגנב יותר מגזלן דמשלם כפל דו"ה, דהגנב כיבד העבד יותר מקונו במה שהוא ירא מבני אדם ומעין של מעלה לא נזהר, משל למי שעשה סעודה וזימן בני העיר ולא בני המלך דענשו גדול ממי שלא זימן לא בני העיר ולא בני המלך.

'חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה', לר"מ רואים מזה כמה גדול כח של מלאכה דשור שביטלו ממלאכתו משלם חמשה שה שלא ביטלו ממלאכתו ארבעה, לרבן יוחנן בן זכאי גדול כבוד הבריות דשה שהרכיבו הגנב על כתיפו משלם ד' דזלזל בעצמו.

אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל משום ישוב ארץ ישראל שמבער את שדות ישראל²⁶, ומותר במדברות ויערות ומגדיל בסוריא אפילו בישוב דכיבוש יחיד לא שמיה כיבוש ודינו כחוץ לארץ.

לקח בהמות דקה לרגל או למשתה בנו מותר לשהותם ל' יום סמוך לרגל, עבר הרגל אסור אפילו אם עדיין לא עברו עליהן ל' יום.

הטבח מקבץ בהמות ליום השוק ל' יום לפניו, עבר יום השוק אסור לשהות אפילו עדיין לא עבר ל' יום.

מגדלין בהמה גסה בארץ ישראל לפי שאין גוזרין גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולין לעמוד בה ובהמה גסה צריכה בישוב למשאוי ולחרישה.

אין מגדלין תרנגולים בירושלים מפני שאוכלים שם בשר קדשים ושמא יביאו תרנגולים עצם שרץ מן האשפה ויטמאו את הקדשים, ומהאי טעמא אין כהנים מגדלין תרנגולים מפני שהכהנים אוכלים תרומה.

אין מגדלין חזירין בכל מקום, לא יגדל אדם את הכלב אלא אם קשור בשלשלת, אין פורסין נישובין ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' ריס.

יום שישי פרשת ואתחנן - ט"ו אב תשע"ו

דף פ' ע"א

לרבן גמליאל מותר לשהות בהמה דקה בתוך ביתו וקושרה בכרעי המטה, ולרבנן אסור.

חסיד א' היה גונח מלבו וקשר עז לכרעי המטה שהיה יונק ממנה כל שחרית, כשגננסו חבריו לבקרו חזרו לאחוריהם ואמרו לסטים מזויין בביתו של זה ובדקו ולא מצאו בו אלא עון של אותה עז.

בית אבא של רבי ישמעאל היו מבעלי בתים שבגליל העליון ונחרבו רכושם אע"פ שהיו רועין בהמתן בחורשין מפני שהיו מעבירין אותן דרך שדה קטנה.

רועה שעשה תשובה שלא לגדל עוד בהמה דקה אין מחייבין אותו למכור הכל מיד אלא מוכרן מעט מעט, וכן גר שנפל לו כלבים וחזירים בירושתו, וכן מי שנדר ליקח

סיכומי התוספות

יא. קדושת בדק הבית.

יב. הלכה כאביי דוקא משכו לסימטא אבל לר"ה לא קנה כדרך שלא מהני במכירה ודלא כמ"ד דקנה גם אם משכו לר"ה.

יג. וסברו שהוא שלו דאל"כ אין שליח לדבר עבירה.

יד. ואין השומרים יכולים לחזור.

טו. אפילו של אחרים.

בית בארץ ישראל ולישא אשה אין מחייבין אותו ליקח מיד עד שימצא את ההוגנת לו.

אין מגדלין חיה דקה בארץ ישראל, לרבי ישמעאל מגדלין כלבים כופריים וחתולים וקופין וחולדות סנאים מפני שעשוין לנקר את הבית מן העכברים.

בבל כארץ ישראל לענין דאין מגדלין שם בהמה דקה מפני ישוב ישראל שיש שם, י"א שמיום גלות יכניה דרבו שם תלמידים, וי"א שרבו שם מתיישבין מפני ישיבתו של רב.

דף פ' ע"ב

חתול לבן וכן שחור בן לבן מותר להורגו ואסור לקיימו ואין בו משום גזל ואין בעורו משום השבת אבידה, ואיבעיא בשחור בן לבן בן שחור.

מתריעין בצבור בשבת בתחנה ובשופרות^{טז} ובחצוצרות על שחין לח שהאדם מתחכך עליה, אבל על שחין יבש ושאר פורעניות כגון חגב זבוב צירעה יתוש שילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקין.

דלת הננעלת על האדם מהיות מצליח לא במהירה תפתח, למר זוטרא היינו שלא יזכה לסמיכה, לרב אחא מדיפתא דאם מריעין לו לא במהירה מטיבין לו.

הלוקח בית בארץ ישראל אומר לעכו"ם וכותב עליו שטר מכירה אפילו בשבת אע"ג דאמירה לעכו"ם הוא איסור שבות משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן^{יז}.

הלוקח עיר בארץ ישראל כופין אותו ליקח לה דרך מד' רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל.

שבת קודש פרשת ואתחנן - ט"ז אב תשע"ז

דף פ"א

לרבי יהושע בן לוי עשרה תנאין יהושע שלא יקפידו על כך.

שיהיו מרעין בהמות דקות ביער גסה בחורשין ושלא יקפידו בעל היער על כך שאינה מכלה את האילנות.

שיהיו מלקטין עצים משדה חבירו, ודווקא עצי היזמי והיגי שהן מחוברין ולחים, ובלבד שלא ישרש.

מלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן הקיימים לאוכלן דהעשבים מעלו לתלתן, או שזרען למאכל בהמה.

קוטמין נטיעות מן האילן כדי ליטע או להרכיב, מן חדש שאינו עושה פירות, וממקום שאינו רואה את החמה, חוץ בעץ הזית כשיעור גובה ביצה מן הזית מלמטה סמוך לגזע, בגפנים מותר לקטום מן הפקק ולמעלה, ושאר כל האילנות מענפים הרכין ודקין וי"א ממקום שיש ענפים הרבה.

מעין היוצא מחדש בני העיר מסתפקין ממנו וכל שכן מעיינות ישנים שהיו מימות יהושע, ואין צריך לשלם^{יח}.

מטילין חכה לצוד דגים בים של טבריה אע"פ שהוא מחלקו של נפתלי, [ונטלו גם מלא חבל של מצודה בדרומה מן היבשה] ובלבד שלא יתקוע יתדות במים לעשות שם גדרי קנים להלכד שם דגים שלא להעמיד את הספינה.

נפנין לאחורי הגדר אפילו בשדה שהיא מלאה כרכום, ומותר ליטול מן הגדר צרור לקנח אפילו בשבת, מר זוטרא

חסידיא כנשטל צרור מן הגדר אמר למשמשו שיטחהו בטיט ויחברו יפה.

מסתלקין לצידי הדרכים בכל עת ליכנס לגבול שדה חבירו ולילך על המיצר אצל הדרך מפני הטיט שנתייבש ברשות הרבים ונעשו כיתידות.

הוא או חבירו התועה בין הכרמים מנתק זמורות המעכבת אותו ועולה ויורד עד שמוצא את הדרך אבל מדאורייתא אף על פי שחייב בהשבת גופו של חבירו יש להקיף ולא יעבור בתוכם ויפסידם.

מת מצוה קנה מקומו לקבורה במקום שמת ואין בעל השדה מעכב עליו, אבל אם המת מוטל ברוחב הדרך ועוברין ומאהילין עליו אם הוא ברשות הרבים מפנהו לימין הדרך או לשמאלו, אם שדה בור מכאן ושדה גיר מכאן מפנהו לשדה בור, שדה גיר ושדה זרע מפנהו לשדה גיר, שתיהן בורות גירות זרועות מפנהו למקום שירצה.

שלמה המלך תיקן שמהלכין בשבילי הרשות שבשדות משעה שהכניסו תבואתם עד שתרד רביעה שניה שזמנה י"ז חשון משום אל תמנע טוב, אבל אח"כ הזרעים צומחות ודריסת הרגל קשה לה.

לרבי יהודה יהושע הנחיל הארץ על מנת דבשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים וצוברו שם כל ל' יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם ובהמה, לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שיהא יורד לשדה חבירו וקוצץ שוכו להציל דבוריו שהלכו לשדה חבירו ונתישבו על שוכתה ונותן לו דמי שוכו, ושיהא זה שופך יינו^{יט} להציל דובשנו ונוטל ממנו דמי יינו, ושיהא מפרק עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו.

תנאים שהתנה יהושע נוהגין גם בחוץ לארץ, אבל אין מהלכין בשבילי הדרכים דאפילו אם טל ירד עליה קשה דריסת הרגל לאחריה.

המטלטלין בארץ ישראל כשנכנסו לה כל מי שירצה יטול, והמחוברים בחזקת אותו שבט שנחלק לה.

אין לך כל שבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק.

יום ראשון פרשת עקב - י"ז אב תשע"ז

דף פ"ב

עשרה תקנות תיקן עזרא

קורין במנחה בשבת, משום היושבים בחנויות בימי החול ואינן שומעים קריאת התורה בשני וחמישי ותיקן בשבילם קריאה יתירה.

קורין בשני וחמישי^{יג} ג' אנשים כנגד כהנים ליום וישראלים עשרה פסוקים כנגד עשרה בטלנים, ולפני כן קראו אחד או ג' בני אדם ג' פסוקים.

דנין בשני וחמישי^{יד}, דשכיחי בני הכפרים בעיירות דבאים לשמוע קריאת התורה.

מכבסים בגדיהם בחמישי בשבת לכבוד השבת.

אוכלין שום בערב שבת, דעוזר לעונה בשבת.

שתהא אשה משכמת ואופה בשחרית, ביום שהיא צריכה

סיכומי התוספות

טז. תוס' אוסרין בשופרות.

יז. דוקא משום מצות ישיבת ארץ ישראל התירו שבות באיסור דאורייתא ולא לצורך מצוה אחרת אפילו מצות מילה לא התירו אלא איסור דרבנן, ובה"ג התיר שבות דאיסור אורייתא לצורך מילה, בה"ג התיר ביו"ט שני אפילו של ר"ה לעשות כל צרכי מילה ע"י ישראל אפילו לכרות עצים תוס' חולק.

יח. טרח וחפר אינו של רבים.

יט. של חבירו.

כ. דעלה בחמישי לקבל לוחות שניות וירד בשני והיה עת רצון באותו עליה וירידה דנתרצה לו המקום ולכן נהגו להתענות בב' וה'.

כא. בתחילה לא היו קבועין בכל יום אלא בעיר אחת והוא תיקן בב' וה' בכל עיר.

לאפות כדי שתהא פת מצויה לעני המחזיר על הפתחים. שתהא אשה חוגרת מכנסיים קטנים, משום צניעות.

שתהא אשה חופפת^{כב} במסרק כשהיא טובלת, אבל מדאורייתא משום חציצה דשערות דיי לעיין אם יש שם קשר או לכלוך.

שיהיו רוכלין מחזרין בעיירות עם בשמים לנשים, כדי שלא יתגנו על בעליהן, ולא יוכלו בני העיירות לעכב עליהן.

תיקן טבילה לבעלי קריין^{כג}, שלא ילמדו תורה עד שיטבול, אבל מדאורייתא אין צריך טבילה אלא לתרומה וקדשים.

זילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים אין מים אלא תורה דכיון שהלכו ג' ימים בלי תורה מיד נלאו תקנו הנביאים שביניהם שיהיו קורין בשבת ושני וחמישי כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה.

ה' דברים נאמרו בשום, משביע, מחמם הגוף, מצהיל פנים, מרבה זרע, הורג כנים שבבני מעיים, י"א מכניס אהבה ומוציא שנאה.

דף פ"ב ע"ב

עשרה דברים נאמרו בירושלים

אין הבית חלוט להקונה לדורותיו אף על פי שהיא עיר חומה שאי אפשר למוכרה, לפי שלא נתחלקה לשבטים ולכן אם ירצה גואל ויוצא ביובל.

אינה מביאה עגלה ערופה, דאינה באה אלא כמו שכתוב 'אם נמצא חלל באדמה אשר ה"א נותן לך לרשתה'.

אינה נעשית עיר הנדחת, דכתיב בעיר הנדחת 'עריך'.

אינה מטמאה בנגעי בתים, דכתיב בנגעי בתים 'בבית ארץ אחוזתכם'.

אין מוציאין בה קורות וגזוזטראות מן הכתלים, מפני אהל הטומאה ושלא ליתזקי עולי רגלים.

אין עושין אשפתות משום שמתים שם שרצים המורבים טומאה.

אין עושין בה משרפות סיד לקדרות, דהעשן משחיר את החומה וגנאי הוא.

אין עושין בה גנות ופרדסין, משום סרחון העשבים רעים הגדילים שם וזבל, חוץ מגנות וורדין לצורך קטורת.

אין מגדלין בה תרנגולין שמנקרין באשפה ומביאין בשר שרצים ומטמאין קדשים.

אין מלינין בה את המת, ומסורת היא בלי טעם.

אין מגדלין חזירים בכל מקום^{כד}, דבשעת מריבת בני החשמונאים על המלוכה נתן מי שהכיר לדבר בחכמת יונית עצה לבטל העבודה ולהעלות לאותן שהם בתוך החומה חזיר במקום התמיד, ונעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה, ובאותה שעה אמרו ארור המגדל חזירים והמלמד בנו חכמת יונית.

בשעת מלחמת בני חשמונאי החריבו בני המצור תבואות השדה והביאו עומר ושתי הלחם ממקום רחוק.

יום שני פרשת עקב - י"ח אב תשע"ו

דף פ"ג ע"א

חכמים אסרו ללמוד חכמת יונית שקרובים למלכות מספרין בה, והתירו רק לקרובים למלכות, אבל מותר לכל אדם ללמוד ולדבר בלשון יוני, ובארץ ישראל אין לדבר

לשון סירסי שלשון נלעג הוא, ובבבל אין לדבר בלשון ארמי.

המספר קומי לצד הפנים ומניח מלאחוריו הרי זה מדרכי האמורי, והתירו למי שהוא קרוב למלכות.

לא יגדל כלב, מפני שנושך ומנבח ומפלת אשה מיראתו אלא אם כן קשור בשלשת, ומגדל בעיר הסמוכה בין גבול ישראל לעכו"ם דצריכה שמירה בין בארץ ישראל בין בחוץ לארץ, וקושרו ביום ומתירו בלילה.

המגדל כלבים ארור הוא, כהמגדל חזירים.

'ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל' שאין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות, ואם הייתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים ונבח בה כלב והפילה גורם לשכינה שתסתלק מישראל.

אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' ריס, שהוא ד' מיל, שלא ללכוד יוני הישוב, ובישוב כרמים או שובכין אפילו ק' מיל.

דף פ"ג ע"ב

פרק החובל

החובל בחבירו חייב ה' דברים, נזק רואיו אותו כאילו הוא עבד עברי נמכר בשוק כמה היה שוה וכמה שוה עכשיו, צער כואו בשפוד או במסמר אפילו לא עשאו חבורה אומדין כמה אדם שהוא מעונג כיוצא בזה רוצה ליטול להצטער כך, ריפוי דחייב לרפאותו כל זמן שלא נתרפא כל צורכה ועלה בו צמחים מחמת מכה, שבת של כל ימי החולי כאילו הוא שומר קישואין, בושת הכל לפי המבייש והמתבייש דאדם חשוב שנתבייש בושתו מרובה.

'עין תחת עין' היינו תשלומי ממון דכתיב 'ולא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת' מיתור דנפש רוצה ילפינן דווקא מרוצח אין לוקחין ממון לפוטרו ממיתה אבל לוקחין ממון מהחובל בחבירו בראשי אבריו שאינן חוזרין, ואפילו אם רוצה שיסמו את עינו דילפינן מסמיכות מכה בהמה למכה אדם ומכה בהמה היינו רק בתשלומים.

לרבי דוסתאי בן יהודה עין תחת עין היינו ממון, דאם עין המוכה גדולה ועין המכה קטנה אין עין זה תחת עין זה, והגמרא הקשה דאפילו אם אין העיניים שוות הרי הוא תחת עין במה שהוא עוור כמוהו.

יום שלישי פרשת עקב - י"ט אב תשע"ו

דף פ"ד ע"א

'עין תחת עין' היינו בממון

לרשב"י, דאם כפשוטו הרי אם המכה סומא פטור והתורה אמרה 'משפט אחד יהיה לכם', [והגמרא הקשה דעדיין יש לפרש עין תחת עין במי שאפשר לקיימו כפשוטו מקיימים ואם אי אפשר לקיים בו כפשוטו פטור, ואין בזה חסרון דמשפט השוה דשוה הוא במה שכולם אם אפשר מקיימים ואם אי אפשר אין מקיימים].

לתנא דבי רבי ישמעאל, מיתור קרא ד'כאשר עשה כן ינתן בו', שהרי כבר כתוב 'כאשר עשה כן יעשה לו'.

לר' חייא, מיתור דכתיב בעדים זוממים' יד ביד' והיינו ממון אם כפשוטו כבר כתוב 'ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו'.

לאביי מדתני דבי חזקיה, 'עין תחת עין נפש תחת נפש'

סיכומי התוספות

כב. אלא ראשה.

כג. ואין ההלכה כן.

כד. אפילו למשוח עורות בשומן או למכור לישראל למשוח בו עורות אבל אם עומדין לאכילה אסור לסחור בהן מקרא ד'שקץ הוא לכם'.

ולא נפש ועין תחת עין' ואם כפשוטו לפעמים יש נפש ועין תחת עין אם יצא נשמתו בשעה שסימאו.

לרבא זביד בשם רבה, דאם כפשוטו למה משלם צער הלא גם להחובל יש צער כשחובלים בו.

לרב פפא בשם רבא, אם כפשוטו למה משלם ריפוי הלא גם החובל צריך לרפאות עצמו.

לרב אשי, דילפינן תחת תחת מ'תחת אשר ענה בה' דאונס נזקי אדם הוא ומשלם ממון אף חובל בחבירו.

'עין תחת עין' לרבי אליעזר היינו דשמין עין המזיק כמה הוא שוה לימכר עכשיו וכמה הוא יפה בלי עין^{כה}.

חמור שקטע יד התינוק, שמין אותו כעבד כמה היה שוה וכמה הוא שוה והתשלומים שייך להתינוק ויעשה להם סגולה, ויכול האב לומר דבושה הוא לו והוא יפייס התינוק כשיגדיל.

כל הנישום כעבד אין גובין אותו בבבל, שאין דמיו קצוב [למסקנת הש"ס הטעם הוא משום דלא שכיח], מכל מקום שמין לו ואם יתפוס משלו יעכבנו.

דף פ"ד ע"ב

מדין תורה אין בית דין דיני ממונות אלא אם הם מומחין וסמוכין, ובתי דינים שבבבל אינם סמוכים אבל הם עושים שליחות הבתי דינים שבארץ ישראל בדברים השכיחים ויש בהם חסרון כיס, ולכן דין דיני הודאות והלוואות, שן ורגל ונזקי אדם בממון חבירו, אבל נזקי אדם באדם ונזקי שור שהזיק במזיק דקרון דלא שכיח אין דין, ואדם שבייש וקנס אין דנים דאין בו חסרון כיס^{כז}.

נזקי שור המועד אין דנין אותו בבבל, כיון דאין מביאין אותו לבית דין לדון נזקי שור תם משום דלא שכיח אינו יכול להתיעד, ואפילו אם נתייעד בארץ ישראל לא שכיח הוא שיבא שור מועד מארץ ישראל לבבל.

צער שלא במקום נזק, לתנא דמתניתין דנין אותו, לרבא היינו שיטת בן עזאי דכתיב 'כויה תחת כויה פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה' וכויה משמע דיש בו חבורה לכן כתב חבורה לגלות דכויה אין בה חבורה ואעפ"כ חייב, אבל לרבי פטור דכויה משמע בלי חבורה ולכן כתב חבורה לומר דחייב צער רק במקום חבורה, לרב פפא מתניתין היינו שיטת רבי ולבן עזאי פטור, משום סברות הנ"ל, או דלכו"ע כויה משמע גם בלי חבורה ולרבי אין דנין כויה וחבורה בכלל ופרט כיון שהם מרוחקים בפסוק, ולבן עזאי דנין אותו בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ואינו חייב אלא בחבורה.

יום רביעי פרשת עקב - כ"א אב תשע"ו

דף פ"ה ע"א

צער במקום נזק אומדין כמה אדם רוצה ליתן לקטוע לו ידו המוכתב למלכות שיקטענה השליח בסם ולא בסייף.

עלו בו צמחים מחמת המכה וחזרה המכה לרבנן קמאי כיון דחייב לרפאותו מכח ריבוי ד'רפא ירפא^{כה} חייב ליתן לו דמי שבתו דהקיש שבת לריפוי, לרבי יהודה חייב לרפאותו מכח הריבוי ופטור משבת, לרבנן בתראי פטור גם מריפוי דהקיש הכתוב ריבוי לשבת דכל שאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי.

פלוגת רבנן ורבי יהודה אם חייב בשבת בצמחים דמחמת המכה, לרבנן דבי רב פליגי אם ניתנה רשות לנחבל לאגוד המכה ולעטפה מפני צער הצנה ועולין הצמחים מחמת הבל וחום האגד, לרבה לכו"ע ניתנה לאגד ופליגי באגד יתירה.

עלו בו צמחים שלא מחמת המכה כגון שעבר על דברי הרופא ואכל דבש או כל מיני מתיקה הקשין למכה והעלה מכתו בשר מת אינו חייב לרפאותו דכתיב 'רק' למעט צמחים שלא מחמת המכה.

'ורפא ירפא' לדבי רבי ישמעאל שניתן רשות לרופא לרפאות ולא אמרינן כיון דהקב"ה החלה אותו לא ירפאהו, ולחכמים הנ"ל לרבות דחייב לרפאותו בצמחים שמחמת המכה.

ריפוי שחייב ליתן דמים העולים לרפאותו, ואין המזיק יכול לומר אני ארפאך בעצמי, או אני אביא רופא שירפאך בחנם, או אני אביא רופא ממקום אחר בזול, וכן אם הניזק אומר פסוק עמי ותן על ידי ואני ארפה עצמי אין שומעין לו שהרי אומר לו שמא לא תרפה עצמך ואחזיק כמזיק אלא נותן לו דבר יום ביומו או פוסק על הכל ונותן על ידי בית דין [ע"פ רמב"ם ומאירי].

דף פ"ה ע"ב

חיוב ד' דברים היינו גם במקום שמשלם נזק, לרב זביד בשם רבא דכתיב 'פצע תחת פצע' ולא כתיב פצע בפצע, לרב פפא בשם רבא מכתב 'ורפא ירפא' ולא כתיב ורופא ירפא או רפא רפא או ירפא ירפא.

חיוב ד' דברים שייך גם שלא במקום נזק, צער דכוואו בשפוד או במסמר אפילו על צפורנו, רפוי שהיה לו מכה בבשרו ומתרפא ונתן שם סם חריף והפך בשרו למראה צרעת וצריך רפואה להחזיר מראית בשרו, שבת שסגרו והיה בטל ממלאכה, בושת דרק בפניו.

שבת נותן לו כאילו היה שומר קישואין במשך ימי חלו^{כה}, אע"ג דאינו יכול לעשות מלאכה שהיה ראוי לעשות כשהיה בריא דגם כשיתרפא לא יהיה ראוי לעשות מלאכות אלו שהרי קטע ידו וכבר שילם לו נזק דידו.

קטע ידו נותן לו נזקו ושבת כשומר קישואין, קטע רגלו נותן לו נזקו ושבת כשומר הפתח, סימא עינו נותן לו נזקו ושבת כמטחינו ברחים, חרשו נותן לו דמי כולו.

קטע ידו ולא אמדוהו, רגלו ולא אמדוהו, סימא עינו ולא אמדוהו ולבסוף חירשו, נותן לו דמי כולו ושוב אין צריך ליתן דמי נזקו ושבת של כל נזק כיון דנתן לו דמי כולו, וכן לא דמי ריפוי כיון דלא נתרפא בנתיים, ואבעיא אם חייב ליתן דמי צער ובושת, ואם תמצא לומר דפטור איבעיא אם אמדוהו בין היזק להיזק ולא נתנו אז אם חייב לו דמי צער ובושת אחר שחירשו וחייב לו דמי כולו^{כז}.

יום חמישי פרשת עקב - כ"א אב תשע"ו

דף פ"ו ע"א

הכהו וצמתה ידו וסופו לחזור או גילח זקנו, לרבה איבעיא אם חייב דמי נזקו אע"ג דסופו לחזור כיון דעכשיו דמיו פחותים, לאביי חייב לרבא פטור, ולכו"ע חייב שבת שנתבטל ממלאכתו, לאביי נותן כשומר קישואין לרבא

סיכומי התוספות

כה. והתנאים חולקים דשמין בדניזק.

כו. דיני גזילות דנין אבל גזילות שע"י חבלות אין דנין.

כז. אם לא אמדוהו.

כח. בסתם בני אדם שאינם בעלי אומנות ולא במלמד תינוקות או נוקב מרגליות.

כט. לתוס' נותן לו צער ובושת וריפוי ומבעי בחבל בו כנ"ל במשך ג' ימים אם נחשב כעשה הכל בפעם אחת ואומדין בבת אחת דאין עולה כ"כ כמו ג' שומות.

ל. ואין בני אדם מכירין אם יחזור ונפחת דמיו.

כמו שנשכרין פועלים בשוק.

החורש את אביו נהרג, שאי אפשר לחרישה בלא חבורה דטיפת דם נפל באזנו ונתחרש.

המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה חייב חמשה דברים כיון דאין עליו חיוב מיתה, כגון שסכו בסם המשיר את השער ואינו חוזר דהזיקו, ויש לו צער מחוזק הסם הנכנסין בחטטין שבראשו, וצריך לרפאות את עצמו מצער הפצעים, ונתבטל ממלאכתו שהיה רקדן, ונתבייש.

הקוטע יד עבדו העברי של חבירו ונתבטל ממלאכת רבו, לאביי נותן דמי נזק להעבד ודמי שבת לרבו, לרבא הכל ינתן להעבד וילקח בהן קרקע והרב אוכל פירות^ל, ואם חבלו בענין שלא נתבטל ממלאכת רבו לכו"ע נותנים מהכל לעבד.

בושת לרבי מאיר בין עניים בין עשירים שמין אותן בשוה כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, לרבי יהודה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, לר"ש עשירים כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם עניים כפחותין שבעניים, וזהו כוונת המשנה הכל לפי המתבייש.

נתכוון לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לו דמי בושתו של קטן, נתכוון לבייש את העבד ובייש בן חורין נותן לו דמי בושתו של עבד, לר"ש נתכוון לבייש את זה ובייש זה פטור.

דף פ"ו ע"ב

המבייש את הערום כגון שהגביה הרוח בגדיו ממנו ונראה כערום והמבייש הוסיף בהפשטתו חייב, מכל מקום אין בושתו מרובה כהמבייש מי שאינו ערום, אבל מי שאין מקפיד לילך ערום בפני בני אדם אינו בר בושת כלל^ל.

ביישו בבית המרחץ שבני אדם עומדים שם ערומים אין להם בושת, ואם בשעה שהגביה בגדיו לירד לנהר חייב, ואין בושתו מרובה כהמביישו בשוק.

המבייש את הישן חייב, ואיבעיא אם מת מתוך שנתו ולא ידע שביישו אם פטור משום דלא התבייש, או דחייב בושת הוא משום שמזלזל בו בפני רבים וחייב אע"פ שלא שם לבו, או דחייב משום בושת המשפחה.

ישן שבייש פטור, נפל מן הגג והזיק ובייש חייב על הנזק ופטור על הבושת דאינו חייב עד שיתכוין לבייש.

חרש יש לו בושת, קטן אם יודעים שמצטער בבושתו יש לו בושת ואם אין מצטער לרבי אין לו בושת, ובש"ס יש איבעיא אם יש חיוב בושת משום שמזלזל בו בפני רבים וכן אם יש חיוב בושת משום המשפחה, שוטה אין לו בושת גם משום זילותא ובני משפחה, דאין לך בושת גדולה מזו שהוא שוטה.

המבייש את הסומא חייב, סומא שבייש לתנא דמתניתין חייב ואינו דומה לישן שבייש, לרבי יהודה פטור מגזירה שוה 'ענין' דכתיב בפרשת בושת 'ל'ענין' דכתיב בעדות דסומא פסול לעדות.

לרבי יהודה סומא פטור מגלות ממלקות וממיתת בית דין דכתיב בחיוב גלות 'בלא ראות' דמשמע דמיירי במי שרואה במקום אחר פרט לסומא, וילפינן חייבי מיתות ומלקות מגזירה שוה דחיוב גלות, לר"מ סומא חייב גלות דכתיב 'בלא ראות' וכתוב 'בלי דעת' הוי מיעוט אחר מיעוט

לרבות סומא.

יום שישי פרשת עקב - כ"ב אב תשע"ו

דף פ"ז ע"א

רבי יהודה פוטר הסומא מכל הדינים ומצוות שבתורה, דלרבי יהודה סומא פטור ממיתה וגלות והוקשו משפטים לחיוב מיתה וגלות והוקשו כל המצוות למשפטים^ל.

רב יוסף אמר דמי שיאמר דהלכה כרבי יהודה דסומא פטור מן המצוות יעשה יום טוב לרבנן משום שהוא סומא ופטור ואף על פי כן מקיים המצוות, וכששמע דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה אמר דיעשה סעודה לרבנן למי שיאמר שאין הלכה כרבי יהודה.

חומר אדם משור, שאדם משלם נזק צער ריפוי שבת בושת ודמי ולדות ושור אינו משלם אלא נזק.

המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה או חובל חבירו ביוה"כ חייב בכלן, עשה באביו ואמו חבורה או חבל בחבירו בשבת פטור דחייב מיתה ופטור מתשלומים.

החובל בעבד עברי שלו חייב בכלן חוץ משבת, ובעבד עברי של אחר נותן שבתו לרבו [ועי' לעיל פ"ו]. ובעבד כנעני של אחרים חייב בכלן^ל, לרבי יהודה אין לעבד כנעני בושת, החובל בעבד כנעני שלו פטור מכולן. (אפילו מריפוי)

חרש שוטה וקטן החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין.

העבד והאשה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין, מפני שאין להם מה לשלם, נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם.

דף פ"ז ע"ב

החובל בת קטנה של אחרים יתן שבת לאביה עד שעת בגרות, שמעשה ידיה של הבת שייך לאביה, ואם אינה סמוכה על שולחנו נותן לה למזונותיה, והמותר על מזונותיה שייך להאב.

החובל בבנו גדול אם הוא סמוך על שולחנו פטור^ל ואם אינו סמוך על שולחנו חייב, ואם בנו קטן יעשה לו סגולה.

החובל בבנו של אחרים אפילו אם הוא סמוך על שולחנו אביו אם הוא גדול יתנו לבן, אם הוא קטן יעשה להם סגולה, אע"פ דהאב עצמו פטור כשחבל בהן דמקפיד אם הוא צריך להוציא דמי חבלה עליהם אבל כשאחרים חבלו בהם ויש להם צער חבלה אינו מקפיד אם הם יקבלו הדמים.

סגולה שעושים עם דמי החבלה שנותנים לקטן וקטנה, לרב חסדא היינו ספר תורה לרבה בן רב הונא היינו דקל שאוכלים ממנו תמרים.

פצע פנים של בת קטנה ואפחתה מכספה^ל, לרבי יוחנן הרי הוא של אביה שהרי בידו למוכרה, לר"ל ורב לא זכתה התורה להאב אלא שבח געורים בלבד אבל דמי חבלות שנפחת דמיה לכל ימי חייה שייכים לה ויעשה לה סגולה, ורבי אלעזר איבעיא ליה.

סיכומי התוספות

לא. תוס' גורס הכל לרב.

לב. לתוס' היינו אם ביישו במה שהוא ערום אבל אם רקק בו או סטרו בר בושת הוא.

לג. גם לרבי יהודה סומא חייב במצות מדרבנן ואם לא ראה אורות מימיו פטור גם מדרבנן מלפרוס על שמע ואם ראה ונסתמא חייב מדרבנן ומוציא אחרים ידי חובתן שגם הם חייבים מדרבנן ואינו דומה לקטן שחייב מדרבנן ואינו מוציא ידי אחרים החייבים מדרבנן דאין חיובו אלא משום חיובו.

לד. ונותנו לרבו ומה שצריך לרפאותו שייך להעבד.

לה. רק משבת.

לו. מה שנפחתה מכירתה עד ימי הנערות לכו"ע שייך לאביה.